

УДК 811.111'371

СТЕФОНЕНКО Денис – бакалавр прикладної лінгвістики, студент освітнього рівня «магістр», Національний університет «Львівська політехніка», вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79000, Україна (denys.stefonenko.mfl.2020@lpnu.ua)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6378-1121>

БОНДАРЧУК Наталія – кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри прикладної лінгвістики, Національний університет «Львівська політехніка», вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79000, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5772-8532>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2021.47.26>

Бібліографічний опис статті: Стефоновко, Д., Бондарчук, Н. (2021). Особливості використання дієслів, прикметників та фразеологізмів на позначення погоди в англійській мові. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія», 47, 193–198.* doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2021.47.26>

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ДІЄСЛІВ, ПРИКМЕТНИКІВ ТА ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ ПОГОДИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Анотація. Метою статті є висвітлення особливостей уживання в англійській мові дієслів, прикметників та фразеологізмів на позначення погоди. Знання таких особливостей – важливий складник міжкультурної комунікації, адже допомагає уникнути комунікативних невдач, уживання конструкцій у неправильному контексті чи випадкового використання слів, які мають цілком інше емоційне забарвлення. У процесі дослідження використано методи аналізу та синтезу, дедуктивного та порівняльний методу, також прийоми лексикографічного аналізу.

Наукова новизна й актуальність статті полягає в доланні кордонів міжкультурної комунікації, зокрема на тему погоди. Дієслово є основною частиною мови. У контексті погоди воно має одне з основних семантичних значень: вказує на стан погоди та зміну цього стану. Розуміння конотації дієслова, доцільності його вживання, особливостей поєднання з тією чи тією частиною мови стирають міжкультурні бар'єри. Англійська мова потребує підмета, коли йдеться про погоду, натомість в українській мові підмет можна опускати, хоч це і не є обов'язковою умовою. Дедуктивним методом можна встановити, що загалом мови слов'янської групи можуть користуватись двома варіантами: дієсловом із використанням підмета або ж дієсловом без використання підмета. У статті розглянуто іменники та прикметники на позначення погоди, а також фразеологізми, які стосуються погоди та розмов про неї. У результаті встановлено основні особливості вживання дієслова на позначення погоди в англійській та українській мовах, здійснено зіставний аналіз цих особливостей для встановлення схожих та відмінних ознак в мовах.

Ключові слова: дієслово, погода, іменник, прикметник, фразеологізми.

STEFONENKO Denys – Bachelor of Applied Linguistics, Student of Master's educational level, Lviv Polytechnic National University, 12, Stepan Bandera str., Lviv, 79000, Ukraine (denys.stefonenko.mfl.2020@lpnu.ua)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6378-1121>

BONDARCHUK Nataliia – Candidate of Philological Sciences, Senior Lecturer at Applied Linguistics Department, Lviv Polytechnic National University, 12, Stepan Bandera str., Lviv, 79000, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5772-8532>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2021.47.26>

© Стефоновко Денис, Бондарчук Наталія, 2021

To site this article: Stefonenko, D., Bondarchuk, N. (2021). Osoblyvosti vykorystannia diesliv, frazeolohizmiv ta prykmetnykiv na poznachennia pohody v anhliiskii movi [Peculiarities of the use of weather verbs, adjectives and idioms in English]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriya «Filolohiia» – Problems of Humanities. “Philology” Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 47, 193–198. doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2021.47.26>

PECULIARITIES OF THE USE OF WEATHER VERBS, ADJECTIVES AND IDIOMS IN ENGLISH

Summary. *The purpose of this article is to highlight the peculiarities of the use of verbs, adjectives and idioms in the context of weather in English. Knowledge of such features is an important component of intercultural communication, as their understanding avoids misunderstandings, the use of constructions in the wrong context or the accidental use of words that indicate the opposite emotional colour to what was meant.*

The following scientific methods were used in this work: Analysis and synthesis; Deductive method; Comparative method; Lexicographic method.

The scientific novelty and relevance of this article is to reduce the boundaries of intercultural communication, in particular on the topic of weather. The verb is the main part of speech. In the context of weather, it plays a key role. In fact, no language is complete without it when it comes to weather conditions. The verb indicates the state of the weather. Understanding the connotation of a verb, the appropriateness of its use, the peculiarities of its use with a particular part of a language erases intercultural barriers to this issue. English needs a subject when it comes to weather, while Ukrainian can do without a subject, although this is not required. By the deductive method, it can be established that in general the languages of the Slavic group can use two variants: a verb with the use of a subject, or a verb without the use of a subject. Various nouns and adjectives to express the weather were also considered. In addition, some idioms have been listed that also relate to weather and conversations about it. As a result, the main features of the use of the verb to denote the weather in English and Ukrainian were revealed. This helped to compare these languages and identify similarities and differences between them.

Key words: *Verb, weather, semantics, language peculiarities, idioms.*

Постановка проблеми. Незважаючи на те, що нині не бракує наукових відкриттів, учені схильні аналізувати та порівнювати явища, які існують та відомі вже давно. У поле зору лінгвістів потрапляють такі теми, розкриття яких передбачає застосування порівняльного й аналітичного методів. У сучасному світі з фактично відкритими кордонами люди прагнуть до досконалості у спілкуванні різними мовами. Для цього важливо розуміти особливості та доречність використання певних слів у різних ситуаціях, особливості цільових мов, а також семантику конструкцій, які мовець планує використати. Зокрема, ця тема важлива в контексті погоди, адже розмови про погоду – одна з найпоширеніших тем для так званих “small talks”, або ж просто бесід.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дієслово – об’єкт вивчення багатьох українських та зарубіжних мовознавців (Б. Левін, Ф.Р. Палмер, М. Моренберг, Ж. Голденберг, Р. Джакендофф). Воно є носієм динамічної

ознаки, семантичні складники якої передає досить розгалужена система граматичних категорій і їхніх матеріальних виразників – граматичних форм (Безпояско, 1993, с. 157). Погодні явища в англійській мові часто описують у вигляді дії (*it rains, it snows*). Із цього випливає, що дієслово є незамінним складником висловлень на тему погоди. Його дослідження актуальне для розуміння загальної концепції погоди та розмов про неї. Аналіз робіт згаданих мовознавців слугує підґрунтям для проведення паралелей між описом погодних явищ та характером динамічної ознаки, носієм якої є дієслово.

Прикметник – самостійна частина мови, що виражає ознаку предмета, граматично виявлену в категоріях роду, числа і відмінка (Звонська, 2017, с. 417). Його досліджували такі філологи, як Д. Болінджер (Болінджер, 1967), В. Моргунюк, Р. Рожанківський, В. Ноулліс (Ноулліс, 1965). Призначення прикметника в розмовах про погоду очевидне: його вико-

ристовують для того, щоб охарактеризувати погодні явища, про яке йдеться. Варто відзначити, що відмінностей у вживанні прикметників в українській і англійській мовах у цьому контексті не простежено.

Утім, попри численні дослідження слів різної частиномовної належності, поза увагою науковців залишилися слова на позначення погоди в англійській мові.

Метою статті є вивчення особливостей уживання дієслів, прикметників та фразеологізмів на позначення стану погоди в англійській і українській мовах. Зміна клімату та погоди – одна з найбільш обговорюваних та гострих проблем сьогодення. Завдання такі: виявити ті дієслова, прикметники, фразеологізми, які найчастіше вживають у висловленнях, що повідомляють про стан природи, визначити їхні відповідники в українській мові, зробити зіставний аналіз їх.

Виклад матеріалу. Клімат у Великобританії зазвичай м'який і помірний через вплив Гольфстріму. Південно-західні вітри приносять тепло й вологу. Тамтешній клімат зазвичай називають прохолодним, помірним і вологим. Британці кажуть: «В інших країнах є клімат, в Англії – погода». Погода у Великобританії змінюється дуже швидко. Одного дня може бути хороша, а наступного – дощова. Ранок може бути теплим, а вечір прохолодним. Тож природним є те, що люди використовують порівняння “*as changeable as the weather*” («настільки ж мінливе, як і погода») в описі людини, яка часто змінює свій настрій чи думку про щось. Погода – улюблена тема розмов у Великобританії. Коли двоє англійців зустрічаються на вулиці, знайомляться один з одним чи просто проходять повз, то, демонструючи доброзичливість, обов'язково поговорять про погоду. Кожна щоденна газета, радіо й телебачення публікують чи транслюють прогноз погоди.

Англійці також кажуть, що в них є три варіанти погоди: коли вранці йде дощ, коли вдень іде дощ або коли весь день іде дощ. Іноді буває такий сильний дощ, що кажуть: “*It's raining cats and dogs*”. Етимологи пропонують безліч міфологічних і букввальних тлумачень того, чому англійці кажуть, що «дощ іде кішками і собаками», коли описують зливу зі штормовим вітром. Найбільш

популярне пояснення таке: на вулицях середньовічних міст не існувало дренажних систем, тому під час сильних злив тонуло багато собак і кішок. Забобонні люди, можливо, вірили, що мертві тварини падали з неба і передбачали катастрофу. Джонатан Свіфт спопуляризував цю фразу, включивши її в «Повне зібрання благородних і дотепних розмов», хоч достеменно невідомо, чи цитував він те, що насправді було в ужитку, чи спародіював якесь із висловлень, почерпнутих із бесід англійських аристократів.

Розглянемо одиниці, які використовують на позначення погоди в англійській мові.

1. Дієслова, за допомогою яких описують погоду

Передусім зазначимо, що особливість англійської мови становлять конструкції із заміщеною позицією підмета. Серед них розрізняємо:

а) дієслова, уживані із займенником *it*, як-от: *to rain – it rains, to snow – it snows, to drizzle – it's drizzling*;

б) дієслова, які взаємодіють з іменником у ролі підмета, наприклад, *to blow: The wind is blowing; to shine: The sun is shining*;

в) дієслова, при яких позицію підмета заміщує або займенник *it*, або іменник (*the rain*), як-от *to pour: It's pouring / The rain is pouring*.

У випадках б) і в) іменник, що заміщує позицію підмета, не є агенсом, тобто особою або предметом, який ініціює чи виконує дію, хоч він міг би ним бути, але в разі, якщо дієслово в реченні перехідне: *God will rain a heavy rain on you if you don't start smiling* (перехідні структури), *whenever God shines His Light on me* (ван Моррісон, 1989).

Також варто не забувати про фразові дієслова, активні в англійській мові. Носії мови, а також люди, які поглиблено вивчають її, використовують їх досить часто. Це є ознакою того, наскільки вільно мовець володіє мовою, а також його розуміння теми та змісту розмови. Розглянемо приклади вживання фразових дієслів у конструкціях на позначення погоди:

– *There is a clear sky now but unfortunately the forecast says that it's going to cloud over later in the day.* – Зараз ясне небо, але, на жаль, прогноз каже, що його **закриють хмари**.

– *Spring has come but the earth has not warmed up yet.* – Настала весна, але земля ще не **прогрілася**.

– *Yesterday it was snowing hard all day.* – Учора весь день **ішов сильний сніг**.

2. Прикметники, уживані для опису погоди

Можна сказати, що британський клімат має три основні риси: він м'який, вологий та мінливий. Тому досить часто в мовленні вживаються слова, синонімічні до *mild, humid* і *changeable*, а саме:

– **mild:** *gentle, soft, pleasant, mellow;*

– **humid:** *wet, moist, foggy, damp, rainy, dewy;*

– **changeable:** *changeful, variable, shifting, unsteady.*

Варто відзначити, що стосовно вживання прикметників між українською й англійською мовами не простежено істотних відмінностей. У цьому можна переконатись після ознайомлення з такими прикладами вживання прикметників для опису погоди:

– *Today is nice weather. It's very a sunny day. Do you like sunny weather?* – Сьогодні **чудова** погода. **Сонячний** день. Ви любите **сонячну** погоду?

– *A cold wind was blowing from the sea.* – З моря дув **холодний** вітер.

– *In July there are the hottest days of summer.* – У липні **найсспекотніші** дні літа.

– *This year, the winter is milder than usual.* – У цьому році зима **м'якша**, ніж зазвичай.

– *The month of February can be defined as humid.* – Лютий може бути визначений як **вологий**.

– *Wonderful day, isn't it?* – **Прекрасний** день, чи не так?

3. Фразеологізми англійської мови, які стосуються погоди

Під фразеологізмом прийнято розуміти мовну одиницю, що виражає специфічне значення, створюване здебільшого внаслідок метафоричного переосмислення вільного словосполучення, і яка має постійний, відтворюваний за традицією склад компонентів, які втратили лексичну самостійність і виконують функцію якогось одного члена речення (Білоноженко, 1993).

Англійська мова багата фразеологізмами, зокрема на тему погоди. Розглянемо деякі з них:

– *To have one's head in the clouds* – літати серед хмар. *It's not so easy to move to the US as she thinks; she has her head in the clouds.* – Переїхати у США не настільки просто, як вона думає; вона просто літає серед хмар.

– *To be under the weather* – хворіти, перебувати у стані похмілля. *I have my final exam today, but I'm not ready. So I'll tell my mom that I'm under the weather.* – У мене сьогодні підсумковий іспит, але я не підготувався, так що скажу мамі, що захворів.

– *To weather the storm* – справитись із труднощами, пережити важкі часи. *That was the worst time of my life, but in the end I was able to weather the storm.* – То був найгірший період у моєму житті, але я таки зумів його пережити.

– *To rain cats and dogs* – лити як з відра. *I'd better stay at home. It's raining cats and dogs.* – Краще я залишусь удома. Там ллє як з відра.

Звернемо увагу й на українські приклади:

– тиша перед бурею;

– чорніший за хмару;

– буря у склянці води;

– як сніг на голову.

4. Дієслова, які вживають на позначення погоди в українській мові

На відміну від англійської мови, українська мова надає перевагу конструкціям із пропуском займенників. Це основна граматична відмінність між англійською й українською мовами в контексті опису стану погоди. Отже, у ній виявляємо:

а) дієслова, які вживають для опису погоди без використання займенників чи іменників у ролі підмета, наприклад: *дощить, сніжить, моросить*; ці дієслова виступають самостійними конструкціями й описують стан погоди;

б) дієслова, які потребують при собі іменників або займенників у ролі підмета, як-от *падає, світить, віє* (*Іде дощ. Світить сонце. Віє вітер*).

На відміну від інших мов, де пропуск підмета є звичним (іспанська, італійська), в українській мові немає чіткого емоційного та семантичного розрізнення дієслів, які вживають на позначення погоди. Між «*Дощить*» та «*Іде дощ*» немає різниці в забарвленні, тому

обидві конструкції можна вживати як з нейтральною, так і з негативною чи позитивною конотацією.

Висновки. Як бачимо, дієслово відіграє важливу роль у контексті опису станів погоди в англійській і українській мовах. Із цього висновуємо, що погодні явища можна розглядати як свого роду дії. Дієслово може вказати на якусь особливість мови. Також за допомогою цієї частини мови можемо зрозуміти емоційний стан мовця. Дієслово може бути і самостійним знаком ситуації (наприклад, «доцить»).

Українська мова не потребує використання підмета разом з дієсловом, хоч це можливо. Це зумовлює водночас схожість і відмінність обох мов.

Фразеологізми є цікавою частиною дослідження. Ці одиниці збагачують мову та дозволяють внести різноманітність у способи подання інформації про погоду.

У підсумку зауважимо, що українська й англійська мови мають багато спільних рис у висловленнях про погоду. В обох мовах стани погоди інтерпретують своєрідно й надають цим інтерпретаціям суттєвого значення. Можна сказати, що погодні явища та розмови про них популярні в товаристві, адже культурна комунікація між людьми фактично неможлива без світських бесід, зокрема й про погоду. Важливо розуміти, що правильне використання слів відповідних частин мови необхідне для грамотної розмови про погоду.

Подальші дослідження з цієї теми будуть корисними в доланні міжкультурних бар'єрів, що актуально в час, коли світ керується політикою глобалізму. У зв'язку зі зрослими темпами глобального потепління тема погоди висвітлюватиметься дедалі частіше, а отже, і її популярність серед громадськості зростатиме.

ЛІТЕРАТУРА

- Безпояско О., Городенська К., Русанівський В.** Граматика української мови. Морфологія : підручник. Київ : Либідь, 1993. С. 157–160.
- Білоноженко В.** Фразеологічний словник української мови / АН України, Ін-т укр. мови ; редкол. : Л. Паламарчук (гол.) та ін. Київ : Наукова думка, 1993.
- Журавська Ю., Білецька О.** Особливості синопітичних текстів (на матеріалі англійської, німецької, російської та української мов). 2019. 5 с.
- Звонська Л.** Енциклопедичний словник класичних мов. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2017. С. 419–421.
- Кочерга О., Пилецький В.** Процесові прикметники в науковій мові. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології»*. 2010. С. 23–26.
- Требик А.** Опис погоди на англійській мові з перекладом: текст і слова по темі. URL: <http://poradu24.com/english/opis-pogodi-na-anglijskij-movi-z-perekladom-tekst-i-slova-po-temi.html>.
- Фразеологізм. *Вікіпедія* : вільна енциклопедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%B5%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%B7%D0%BC>.
- Bleotu A.C.** Why Does IT Always Rain on Me? On Weather Verbs, 2012. 23 p.
- Bolinger D.** Adjectives in English: Attribution and Predication. *Lingua*. 1967. № 18. P. 1–34. Cambridge dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/thesaurus/>.
- Climate and Nature of Great Britain / Climate of Ukraine. URL: https://english-iec.at.ua/load/climate_and_nature_of_great_britain_climate_of_ukraine/4-1-0-157.
- Collins dictionary. URL: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english-thesaurus/>.
- Fillmore C.J.** Lexical Entries for Verbs. *Foundations of Language*. 1968. № 4. P. 373–393.
- Lakoff G.** Stative Adjectives and Verbs in English. *Report NSF-17*. The Computation Laboratory, Harvard University. Cambridge : MA, 1966.
- Levin B.** English Verb Classes and Alternations : A Preliminary Investigation. Chicago : University of Chicago Press, 1993. IL.
- Merriam Webster Thesaurus. URL: <https://www.merriam-webster.com/>.
- Nowlis V.** Research with the Mood Adjective Check List. *Affect, cognition, and personality: Empirical studies* / S.S. Tompkins & C.E. Izard (Eds.). Springer. 1965.
- Proceedings of the First Central European Conference in Linguistics for Postgraduate Students, 2012. P. 59–81.

Ruwet Nicolas. Chapter 3, On Weather Expressions, and Chapter 4, Weather Verbs and the Unaccusativity Hypothesis. *Syntax and Human Experience*, translated by John Goldsmith. Chicago : University of Chicago Press, 1991.

Stewart A.E. Affective Normative Data for English Weather Words. College of Education, University of Georgia, 2020.

Thesaurus. URL: <https://www.thesaurus.com/>.

Whenever God Shines His Light. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Whenever_God_Shines_His_Light.

Yoon H.J. Expletive It in English. *Studies in Generative Grammar*. 2003. Vol. 13. № 4. P. 685–691.

REFERENCES

Bezpoiasko, O., Horodenska, K., Rusanivskiy, V. (1993). Hramatyka ukrainskoi movy. Morfolohiia : pidruchnyk [The grammar of Ukrainian language. Morphology : textbook]. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].

Bleotu, A.C. (2012). Why Does IT Always Rain on Me? On Weather Verbs. [in English].

Bolinger, D. (1967). Adjectives in English: Attribution and Predication, *Lingua* 18 [in English].

Cambridge dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/thesaurus/> [in English].

Climate and Nature of Great Britain / Climate of Ukraine. URL: https://english-iec.at.ua/load/climate_and_nature_of_great_britain_climate_of_ukraine/4-1-0-157 [in English].

Collins dictionary. URL: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english-thesaurus> [in English].

Fillmore, C.J. (1968). Lexical Entries for Verbs. *Foundations of Language* 4 [in English].

Frazeolohizm [Phraseologism]. *Wikipedia* : The Free Encyclopedia. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%B5%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%B7%D0%BC> [in English].

Lakoff, G. (1966). Stative Adjectives and Verbs in English. Report NSF-17. The Computation Laboratory, Harvard University, Cambridge, MA [in English].

Levin, B. (1993). English Verb Classes and Alternations: A Preliminary Investigation, University of Chicago Press, Chicago, IL. [in English].

Merriam Webster Thesaurus. URL: <https://www.merriam-webster.com/> [in English].

Nowlis, V. (1965). Research with the Mood Adjective Check List. In S.S. Tompkins & C.E. Izard (Eds.), *Affect, cognition, and personality : Empirical studies*. Springer [in English].

Proceedings of the First Central European Conference in Linguistics for Postgraduate Students. (2012) (pp. 59–81) [in English].

Ruwet, Nicolas (1991). Chapter 3, On Weather Expressions, and Chapter 4, Weather Verbs and the Unaccusativity Hypothesis. *Syntax and Human Experience*, translated by John Goldsmith. Chicago : University of Chicago Press [in English].

Stewart, A.E. (2020). Affective Normative Data for English Weather Words. College of Education, University of Georgia [in English].

Thesaurus. URL: <https://www.thesaurus.com/> [in English].

Trebyk, A. Opys pohody na anhliiskii movi z perekladom: tekst I slova po temi [Weather description in English with translation: text and vocabulary]. URL: <http://poradu24.com/english/opis-pogodi-na-anhliiskij-movi-z-perekladom-tekst-i-slova-po-temi.html> [in English].

Whenever God Shines His Light. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Whenever_God_Shines_His_Light [in English].

Yoon, H.J. (2003). Expletive It in English. *Studies in Generative Grammar*, 4 (Vol. 13) (685–691) [in English].

Zhuravska, Yu.A., Biletska, O.V. (2019). Osoblyvosti synoptychnykh tekstiv (na materialy anhliiskoi, nimetskoi, rosiiskoi ta ukraiinskoi mov) [Peculiarities of synoptic texts (based on English, German, Russian, and Ukrainian languages)] [in English].

Zvonska, L. (2017). Entsyklopedychnyi slovnyk klasychnykh mov [Encyclopedic dictionary of classic languages]. VPTs “Kyivskiy universytet” [in Ukrainian].